

ŠTRUKTÚROVANÝ POZOROVACÍ SYSTÉM INTERAKCIÍ UČITEĽA A ŽIAKA V NEŠTANDARDNÝCH SITUÁCIÁCH NA VYUČOVANÍ

Meno a priezvisko praktikanta: Fakulta: Študijný program:

Ročník: Cvičná škola: Trieda: Predmet:

Počet žiakov v triede: Vyučujúci: Dátum:

Správanie sa žiaka		Frekvencia výskytu	Reakcia učiteľa	Účinok reakcie
VYRUŠOVANIE	nepozornosť <i>snívanie, sledovanie pohybu za oknami, obzeranie sa, zabávanie sa, kreslenie do zošita, vrtenie sa...</i>			
	rozprávanie <i>so susedom, čítanie nahlas, našepkávanie ...</i>			
	neslušnosť <i>strkanie do iných, behanie po triede, smiech, vykrikovanie, skákanie do reči, robenie grimás, poznámky na adresu učiteľa ..</i>			
	agresivita <i>hádzanie predmetov, napádanie slabších, bitie spolužiakov</i>			
	upútavanie pozornosti <i>dobiedzanie, šaškovanie, ohováranie</i>			
	vzdorovitosť <i>ignorovanie učiteľa, odmietanie pokynov a príkazov, odvrávanie, robenie napriek, kreslenie karikatúr zo vzdoru</i>			
ŽARTY	<i>napr. ako snaha vyhnúť sa povinnosti; ako reakcia na neadekvátne konanie učiteľa; ako snaha „spoznať“ učiteľa</i>			
PRIESTUPKY	<i>krádež, ničenie majetku, podvádžanie, záškoláctvo</i>			
SUBJEKTÍVNE ŤAŽKOSTI	<i>pod vplyvom intoxikácie či náhleho ochorenia</i>			

Postrehy, dojmy, námety, návrhy k rozboru pozorovanej vyučovacej hodiny:

VYHODNOTENIE A ZOVŠEOBECNENIE POZOROVANÍ

Inštrukcie k vyplňaniu štruktúrovaného pozorovacieho systému:

INTERAKCIA UČITEĽA A ŽIAKOV V NEŠTANDARDNÝCH SITUÁCIÁCH NA VYUČOVANÍ

Kľúčové pojmy: nespolupracujúce správanie sa žiakov, intervencie učiteľa pri nespolupracujúcom správaní sa žiakov

Postup práce:

- Pozorujte a priebežne registrujte:
 - frekvenciu výskytu jednotlivých kategórií nevhodného správania sa žiakov,
 - zaznamenajte reakciu učiteľa na nevhodné správanie sa žiakov,
 - poznamenajte si dôsledok učiteľovej reakcie na správanie sa žiakov.
- Po ukončení pozorovania sformulujte závery o druhoch nevhodného správania sa žiakov na vyučovacej hodine a o druhoch a účinku reakcií učiteľa naň. Následne porovnajte pozorované skutočnosti s pedagogickou teóriou.

Metodika: upravená analytická schéma na pozorovanie reakcií učiteľa na nevhodné správanie sa žiakov (Arends, 1994, in Gavora 1998).

Vo vyhodnotení a zovšeobecnení pozorovaní sa vyjadrite k nasledujúcim otázkam:

- *Čo mohlo byť príčinou pozorovaného nevhodného správania sa žiakov?*
 - *Aké nevhodné správanie sa žiakov na hodine bolo najčastejšie?*
 - *Akými spôsobmi a postupmi najčastejšie učiteľ reagoval na nespolupracujúce správanie sa žiakov?*
 - *Ktoré intervencie učiteľa (ne)odstránili nespolupracujúce správanie sa žiakov?*
 - *Navrhňte niekoľko postupov, ktorými by bolo možné predchádzať nespolupracujúcemu správaniu sa žiakov na hodine.*
 - *V kontexte pozorovanej vyučovacej hodiny doplňte nasledujúcu vetu: Keď budem učiteľom*
-

Odporúčaná literatúra:

- AUGER, M.; BOUCHARLAT, CH. 2005. *Učiteľ a problémový žiak*. Praha: Portál.
BENDL, S. 2004. *Jak předcházet nekázní aneb kázeňské prostředky*. Praha: ISV.
CANGELOSI, J.S. 2006. *Strategie řízení třídy*. Praha: Portál.
LANGOVÁ, M.; VACÍNOVÁ, M. 1994. *Jak se to chováš?* Praha: Empatie, 1994.
PASCH, M. et al. 2005. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál.
PETLÁK, E.; FENYVESIOVÁ, L. 2009. *Interakcia vo vyučovaní*. Bratislava: IRIS, 2009

ELEMENTÁRNY HOSPITAČNÝ ZÁZNAM PRIEBEHU A ETÁP VYUČOVANIA

Meno a priezvisko praktikanta: Fakulta: Študijný program:

Ročník: Cvičná škola: Trieda: Predmet:

Počet žiakov v triede: Vyučujúci: Dátum:

Priebeh VH	Činnosť učiteľa	Činnosť žiaka	Poznámky
Organizačná časť a prezentácia cieľov VH:			
Kontrola domácich úloh:			
Aktualizácia prv osvojeného učiva:			
Motivácia:			
Osvojovanie nového učiva:			
Upevňovanie a prehľbovanie učiva:			
Zadanie domácej úlohy:			
Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver:			

Postrehy, dojmy, námety a návrhy k rozboru pozorovanej VH:

VYHODNOTENIE A ZOVŠEOBECNENIE POZOROVANÍ

Inštrukcie k vyplňaniu elementárneho hospitačného záznamu:

PRIEBEH A ETAPY VYUČOVACEJ HODINY

Kľúčové pojmy: vyučovací proces, fázy vyučovacieho procesu, vyučovanie, etapy vyučovacej hodiny a jej didaktické funkcie

Postup práce:

- pozorujte a registrujte činnosť učiteľa a žiakov v jednotlivých etapách vyučovacej hodiny,
- zaznamenajte približné časové trvanie jednotlivých etáp vyučovacej hodiny,
- po ukončení pozorovania sformulujte závery o činnosti učiteľa a žiakov v jednotlivých etapách vyučovacej hodiny a porovnajzte pozorovanú skutočnosť s pedagogickou teóriou.

Kritériá na pozorovanie priebehu a etáp vyučovacej hodiny (VH):

- **Organizačná časť a prezentácia cieľov VH:**
 - či učiteľ urobil základné organizačné úkony (zápis do triednej knihy a pod.),
 - či žiakom oznámil cieľ vyučovacej hodiny (doslovne),
- **Kontrola domácich úloh:**
 - akým spôsobom prebehla kontrola domácej úlohy (jednotlivo alebo hromadne s celou triedou),
 - či bola domáca úloha hodnotená alebo klasifikovaná,
- **Aktualizácia prv osvojeného učiva (diagnostická etapa):**
 - ako boli zamerané otázky učiteľa pri skúšaní a opakovaní,
 - či bolo hodnotenie objektívne, spravodlivé a učiteľom zdôvodnené,
 - akou formou hodnotil výsledok učebnej činnosti žiakov,
- **Motivácia (motivačná etapa):**
 - či učiteľ prejavil pozitívny záujem o žiakov
 - či nadviazal novým učivom na skúsenosti žiakov
 - či navodil nejakú zábavnú, zaujímavú, neobvyklú činnosť
 - či priniesol nejaký zaujímavý materiálny objekt
 - či odmeňoval, hodnotil činnosť žiakov
- **Osvojovanie nového učiva (expozičná etapa):**
 - ako učiteľ sprístupňoval žiakom nové učivo,
 - či a ako odlíšil základné, rozširujúce a prehľbujúce, resp. doplňujúce učivo,
 - aké boli učiteľove typické otázky (faktografické, problémové a i.),
 - aké používal učebné pomôcky a didaktickú techniku,
- **Upevňovanie a prehľbovanie učiva (fixačná etapa):**
 - či a ako opakoval nové učivo so žiakmi,
 - aké fixačné metódy používal,
 - či nové učivo systematizovalo osvojené vedomosti,
 - aké boli učiteľove typické otázky,
- **Zadanie domácej úlohy:**
 - akým spôsobom bola zadaná domáca úloha (s vysvetlením zadania alebo bez),
- **Zhodnotenie vyučovacej hodiny a záver:**
 - či učiteľ zhodnotil a zhrnul priebeh vyučovacej hodiny a prácu žiakov.

Vo vyhodnotení a zovšeobecnení pozorovaní sa vyjadrite k nasledujúcim otázkam:

- *Ktoré etapy vyučovania ste zaregistrovali?*

- *Ako dlho trvali jednotlivé etapy vyučovania?*
- *Splnili jednotlivé etapy vyučovania svoje didaktické funkcie?*
- *Ktorá etapa vyučovania tvorila jadro vyučovacej hodiny?*
- *V čom spočíva význam teoretického poznania etáp vyučovania?*
- *Čo Vám priniesla hospitácia?*
- *Čo sa Vám páčilo na VH z pohľadu etáp vyučovania?*
- *V kontexte pozorovanej VH doplňte nasledujúcu vetu: Keď budem učiteľom*

Odporúčaná literatúra:

KURELOVÁ, M. a kol. 1990. *Kapitoly z obecné didaktiky z hľadiska řízení vyučovacího procesu*. Ostrava: Ostravská univerzita.
 PETLÁK, E. 2004. *Všeobecná didaktika*. Bratislava: Iris.
 TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition.

ŠTRUKTÚROVANÝ POZOROVACÍ SYSTÉM NA HUMANISTICKY ORIENTOvané HODNOTENIE UČEBNEJ ČINNOSTI ŽIAKOV

Meno a priezvisko praktikanta: Fakulta: Študijný program:

Ročník: Cvičná škola: Trieda: Predmet:

Počet žiakov v triede: Vyučujúci: Dátum:

Činnosť učiteľa	Frekvencia výskytu	Σ
Skúšal:		
ústne		
písomne		
prakticky		
Pri hodnotení:		
hodnotil učebnú činnosť žiaka a jej výsledky a nie jeho osobu		
poukázal na chybu žiaka a zároveň ho povzbudil		
vyslovil otvorený hodnotiaci súd o žiakovej činnosti resp. jej výsledku		
potvrdil správnosť žiakovej odpovede		
najprv ohodnotil to, čo žiak vie, a až potom to, čo žiak nevie		
pochválil, povzbudil žiaka a vyjadril vieru v jeho sily		
hodnotil žiaka tak, aby ho nezosmiešnil a neurazil		
povzbudil žiaka pri prežívaní nezdaru		
Vyzval žiaka k hodnoteniu:		
spolužiakov		
prežívania vyučovacej hodiny		
vlastnej učebnej činnosti a jej výsledku		
Hodnotil:		
známkou		
bodmi		
percentami		
slovne		
krátkou slovnou poznámkou		

Postrehy, dojmy, námety a návrhy k rozboru pozorovanej VH:

VYHODNOTENIE A ZOVŠEOBECNENIE POZOROVANÍ

Inštrukcie k vyplňaniu štruktúrovaného pozorovacieho systému:

HUMANIZÁCIA HODNOTENIA

Kľúčové pojmy: skúšanie, hodnotenie, formy hodnotenia, klasifikácia, humanisticky orientované hodnotenie

Postup práce:

- pozorujte a registrujte výskyt jednotlivých kategórií humanistického hodnotenia,
- spočítajte frekvenciu výskytu pozorovaných javov v jednotlivých kategóriách,
- vyvodte závery o humanisticky orientovanom hodnotení učebnej činnosti žiakov na pozorovaných hodinách a porovnajzte pozorovanú skutočnosť s pedagogickou teóriou.

Kritériá na pozorovanie VH:

- **Otvorenosť hodnotenia:**
 - či učiteľ hodnotí učebnú činnosť žiakov a jej výsledky a nie osobu žiaka,
 - či povzbudí žiaka, ak poukáže na chybu v jeho činnosti/výsledku,
 - či nevyslovuje uzavreté hodnotiace súdy o žiakovej činnosti, resp. jej výsledku.
- **Pozitívna orientácia hodnotenia:**
 - či potvrdzuje správnosť žiakovej odpovede,
 - či najprv hodnotí to, čo žiak vie a až potom to, čo žiak nevie,
 - či chváli, povzbudzuje, vyjadruje dôveru v sily žiaka,
 - či hodnotí bez irónie a sarkazmu,
 - či povzbudzuje žiaka pri prežívaní nezdaru, neúspechu.
- **Komplexnosť hodnotenia:**
 - či používa rôzne metódy skúšania, preverovania,
 - či používa rôzne formy hodnotenia.
- **Tendencia k sebahodnoteniu:**
 - či vyzýva žiakov, aby hodnotili, ako prežívali hodinu, vlastný proces učenia sa,
 - či vyzýva žiakov k hodnoteniu spolužiakov,
 - či vyzýva žiakov k hodnoteniu vlastnej činnosti (sebahodnoteniu).

Metodika: upravený štruktúrovaný pedagogický pozorovací systém na humanisticky orientované hodnotenie žiakov (PAVLOV, I. *Štruktúrované pedagogické pozorovacie systémy výučby. Príloha metodického listu pre učiteľov, vedúcich metodických združení a predmetových komisií.* 1999. Prešov : Metodické centrum).

Vo vyhodnotení a zovšeobecnení pozorovaní sa vyjadrite k nasledujúcim otázkam:

- *Ktoré znaky humanistického hodnotenia, podľa Vás, na vyučovaní absentovali a prečo?*
- *Ako reagovali žiaci na jednotlivé prvky humanisticky orientovaného hodnotenia?*
- *Pokúste sa vysvetliť výhody a nevýhody školského humanisticky orientovaného hodnotenia.*
- *Čo Vám priniesla hospitácia?*
- *V kontexte pozorovanej vyučovacej hodiny doplňte nasledujúcu vetu: Keď budem učiteľom*

.....

Odporúčaná literatúra:

BERNATKOVÁ, A. 1995. *Slovné hodnotenie žiakov. Metodický materiál*. Bratislava: ŠPÚ.

ČECHOVÁ, B.H. 2009. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetenci žáků*. Praha: Portál.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. 2011. *Systém hodnocení a sebahodnocení žáků*. Brno: MSD.

KOSOVÁ, B. 2000. *Hodnotenie ako prostriedok humanizácie školy*. Prešov: MPC.

KOŠŤÁLOVÁ, H.; MIKOVÁ, Š.; STANG, J. 2008. *Školní hodnocení žáků a studentů*. Praha: Portál.

SLAVÍK, J. 1999. *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál.

TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition.